

Peninna

Onlangs kocht ik via de Vereniging Hebreeuws uit de nalatenschap van Willem Zuidema – auteur van het boek ‘Gods partner’ – een pocket over de nieuwe Hebreeuwse literatuur. De naam van de auteur, Pnina Navè (1921-1998)¹, zette mij aan het denken. Peninna is in de Bijbel toch de vrouw die de kinderloze Hanna het bloed onder de nagels vandaan haalt (1 Samuël 1:1-8)? Wie noemt zijn dochter nou Peninna? Of zie ik iets over het hoofd?

Wie 1 Samuël opslaat, heeft meteen een gezinsfoto in handen: Elkana, de *pater familias*, tikje naïef, Peninna, ‘Parel’, omgeven door een krans van kinderen, en Hanna, Elkana’s grote liefde, al bijna twintig jaar kinderloos. In dit ‘samengestelde’ gezin woont bepaald geen *sjolem bajes*, huiselijke vrede. Met name Peninna lijkt verbaal geweld te stellen boven vriendschap en begrip voor Hanna. De vraag hoe de vrome Elkana – die jaarlijks met zijn vrouwen en kroost op weg gaat naar Silo om er te bidden en offers te brengen – aan twee echtgenotes kwam, laat de Bijbel liggen. Een middeleeuwse bloemlezing van *midrasjiem* vult in dat het initiatief van Hanna uitging die na tien jaar huwelijk zonder kinderen – onbaatzuchtig – haar rivale in haar huis bracht, waarop God voor het ‘toevertrouwen van zielen aan Hem’ haar beloofde: de HEER zag naar Hanna om ... (1 Samuël 2:21) [Pesikta Rabbati 43].²

Wat Peninna precies tegen Hanna zegt, staat ook niet in de Bijbel, maar de *midrasj* weet wel raad met deze ‘leemte’. Wat deed ze? Volgens rabbi Nachman bar Abba stond Peninna altijd vroeg op en zei tegen Hanna: ‘Sta je niet op en was je het gezicht van je kinderen niet zodat ze naar school kunnen gaan!’ En om twaalf uur zei ze: ‘Hanna, sta je niet op en verwelkom je je kinderen niet die uit school komen!’ (Pesikta Rabbati 43).

EEN ANDERE KIJK OP PENINNA?

Is er met deze *midrasj*-verzameling in de hand nog een andere kijk op Peninna mogelijk? We zoomen in op Elkana’s jaarlijkse familiefeest in het heiligdom in Silo en zien een toegewijde echtgenoot en vader die zijn vrouw Peninna en al haar kinderen een heerlijk stuk vlees van het offerdier geeft, waarna hij met

een liefdevolle blik Hanna’s speciale portie opschept (1 Samuël 1:4-5). Peninna tórgt dan in vers 6 Hanna – en nu komt de *midrasj* in beeld – niet zozeer omdat zij er plezier in heeft om Hanna te vernederen, maar om *haar te laten donderen* [Hebreeuws: *harreiema*]. Peninna tórgt Hanna dus niet met negatieve bedoelingen, maar geeft juist een aanzet om de lijdzame Hanna, voor haar eigen bestwil, te laten fulmineren tegen God die geen moeite heeft met haar ‘gedonder’ tegen hem. Zoals donderslagen worden gevolgd door regen, zo ziet Hij naar Hanna om, ze wordt zwanger en baart drie zonen en twee dochters (1 Samuël 2:21) [Pesikta Rabbati 43].

Peninna en Hanna, uit de serie ‘Shemuel’, door Shoshannah Brombacher PhD, <https://www.absolutearts.com/portfolios/s/shoshannah/>

EERHERSTEL?

Is zo’n – vrijwel onbekende – *midrasj* uit de zevende eeuw, zo vraag ik mij af, een begin van eerherstel voor Peninna? Die moet uiteindelijk, volgens dezelfde bron, acht van haar tien kinderen ten grave dragen, waarna ze Hanna om vergiffenis vraagt zodat er, op haar gebed, twee in leven blijven. Die twee overgebleven kinderen worden overigens als zonen van Hanna gezien, want heeft Hanna zelf niet in haar lied gerept van wel zeven kinderen (1 Samuël 2:5)?

‘DADERS’ EN ‘SLACHTOFFERS’

Hoe het ook zij, de Joodse traditie heeft de naam Peninna nooit ontweken. Kan confrontatie tussen ‘daders’ en ‘slachtoffers’ dan ooit goed uitpakken? In deze *midrasj* lijkt het erop dat mensen die tot elkaar veroordeeld waren – met Gods hulp – blijvend boven zichzelf kunnen uitstijgen.

KEES SCHAKEL

¹ In 1935 als Duits-Joods meisje met haar ouders uitgeweken naar Palestina

² In het Hebreeuws een woordspeling: hiefkadt, ‘je [= Hanna] vertrouwde toe’, en fakad, ‘Hij [= de HEER] zag om naar’